

skogen

ILLUSTRATION: DORTE KARREBAEK

Clownvakt tveksamt inslag i lägerbok

Oscar K och Dorte Karrebaeks bilderbok *Lägret* är en skrämmande och samtidigt bildskön berättelse om tillvaron i ett koncentrationsläger, skriver **Maria Nyström**.

LITTERATUR

Oscar K & Dorte Karrebaek
Lägret

Översättning: Marie Norin
Bokförlaget Daidalos

JUDARNAS SITUATION och koncentrationslägren under andra världskriget är ett vida behandlat ämne inom litteraturen. Inte minst inom barn- och ungdomsgenren. Bland de svenska barn- och ungdomsförfattarna kan nämnas Annika Thors och Magda Eggens fängslande böcker men det är framför allt den polsk-israeliska barnboksförfattaren Uri Olev, med sin *Ön i Fågeln*,

gatan, som berört mig djupast.

När jag läser Oscar K och Dorte Karrebaeks *Lägret*, i varsam översättning av Marie Norin, är det däremot de bevarade barnteckningarna från koncentrationslägren som träder fram för mitt inre. Lika färggranna och naiva som Karrebaeks bilder, mitt i all denna grymhet.

JA, VI VET ALLA historien om deportationerna, tågresan till lägren, de långa leden där judarna togs ifrån allt; bagage, kläder, håret på deras kroppar, namnen, identiteten och för de flesta även livet.

För barnen som skildras är allt till en början obegripligt men de blir snart nog varse den nya ordningen – den nazistiska – att arbeta tills de stupar. Eller sett ur deras synvinkel – att hålla sig vid liv till varje pris.

Det här är en bok som ofrånkomligen föder tankar och frågor. Mycket tack vare sitt suggestiva, smått överkliga och många gånger skrämmande bildspråk, men också för bokens återhållna berättarform där vissheten om

vad det hela handlar om sakta sipprar fram.

DISKREPANSEN mellan den hemiska berättelsen och de estetiskt vackra bilderna spår dessutom ytterligare på den underliggande hotfulla tonen. Det enda som jag känner mig rätt tveksam till rent bildmässigt är att fångvaktarna är gestaltade som clownner. Jag kan förstå den symboliska betydelsen och att en mer verklighetsbaserad fångvaktare kanske skulle bli alltför skrämmande för barnen. För mig blir dock clownerna osmakliga. De snarare förstärker överklighetskänslan och det absurda på ett negativt sätt, får vakterna att framstå som marionetter i ondskans tjänst. Det kanske vakterna var i någon mening, men det är att ta ifrån dem den skuld och det ansvar som de själva bär. Men också den ondskan som fortfarande lever, för koncentrationslägrens tid är på intet sätt förbi. Det ska vi aldrig glömma.

Maria Nyström
maria.nystrom@unt.se

... OCH LILLASYSTER INTE FÅR PLATS

LITTERATUR

Emblas Universum
Text: Majken Pollack
Bild: Sara Lundberg
Alvina

EMBLA BYGGER en rymdraket och det finns tyvärr inte utrymme för lillasyster Anna i leken – det hjälper inte hur mycket mamman än ber. ”Jag är astronauten, raketerna, alla stjärnor och planeter. Ja, hela universum. Anna ryms inte i mitt universum. Jag är hela rymden.” säger Embla och vinner så småningom diskussionen. Det finns ju helt enkelt inte utrymme för någon annan. I synnerhet inte för ett litet syskon.

Skådespelaren och regissören Majken Pollack gör i

Emblas universum debut som barnboksförfattare med ett ganska evigt motiv. När Embla väl fått sin vilja igenom, ja, då är så klart ensamleken inte alls särskilt åtråvärd längre. Pollocks text följer allvarligt barnets ofta rätt jag-centrerade logik och bygger på en upprepan- de figur, eller cirkel, som återkommer i en lugn rytm.

Illustratören Sara Lundberg tar i från tårna och helheten vilar mer på bild än på text. Enkla men detaljerade enrutningar där blyertsgrått dominerar växlas med genomarbetade uppslag.

Möjligen kan bilderna kännas på gränsen till hotfulla för de yngsta läsarna, men i gengäld håller bildmaterialet för många läsningar under lång tid. Säkertligen en av årets snyggaste bilderböcker.

Sebastian Johans

EMBLA LÄSER.

FINSTÄMD KÄRLEKSHISTORIA OM TONÅRSKILLAR

LITTERATUR

Regn och åska
Håkan Lindquist
Charlie by Kabusa

”**DET VAR SOM OM JAG** omedelbart kände igen honom, som om jag med en gång visste vem han var. Som ett återseende. Eller kanske en återspejling.”

17-åriga Oscar turistar i Tallinn med sin mamma när han möter Rein, en estnisk kille i samma ålder. Förälskelsen är omedelbar och ömsesidig och de får några lyckobubbliga dagar, men vad gör man när den man älskar är ett hav bort?

I sin nya ungdomsroman *Regn och åska* återbesöker Håkan Lindquist ett tema som är bekant från

hans tidigare böcker: tonårspojkar eller unga män som blir kära i varandra och utforskar sin sexualitet. I *Regn och åska* skriver han

ljust och hoppfullt, utan den skärande ensamheten som fanns i romanen *Att samla frimärken* eller de tragiska händelserna i *Min bror och hans bror*.

OSCAR OCH REIN MÅ BO på var sin sida av Östersjön, men i övrigt är deras kärlekshistoria utan hinder. Ingen jobbige komma ut-process, inga spel, ingen rädsla, bara glädje och nyfikenhet. Jag tycker om att få läsa en berättelse där den samkönade kärleken är oproblematiserad, eller åtminstone nästan. Med Oscar som berättare skildrar

Lindquist finstämt förälskelsen, från den pirriga önskan att ens arm ska råka nudda en annans, till känslan av att livet har börjat på riktigt. Oscar och Rein är, i likhet med andra förälskade pojkar och män i Lindquists tidigare böcker, välformulerade och ofta poetiska när de uttrycker kärlek och kåthet. Det låter fint, men blir ibland så tillrättalagt att känslan av realism riskerar att spricka sönder till en fluffig saga.

Självklart behöver inte tonåriga romanfigurer säga ”ahmen shit ba” i varannan mening, men det här är en aning för välputsad och den vuxne författarens poetiska penna för tydlig i Oscars ord. Jag känner mig som en glädjedödare när jag önskar mig smutsfläckar i denna vackra och solvarma kärleksskildring, men lite mer friktion skulle faktiskt inte skada.

Maria Nygård
kultur@unt.se